

ایران و تحولات قفقاز

ظرفیت‌های ایران برای میانجیگری در قفقاز در گفتگوی دکتر هومن پیمانی با دویچه‌وله

سرویس آذربایجان/خبرگزاری آران
خبرگزاری آران / سرویس قفقاز : طی سال‌های پس از فروپاشی شوروی، کشورهای به جای مانده از این اتحادیه‌واره با کشمکش‌های داخلی و یا خارجی مواجه بوده‌اند که در این میان، منطقه قفقاز جنوبی به واسطه ویژگی‌های خاص خود نمود متمایزی در این زمینه است. در این بینکشورها، نهادها و سازمان‌های مختلف در مقاطع مختلف تلاش‌هایی را در مقام میانجی برای تخفیف و حل‌نهایی مشکلات در این منطقه به کار بسته‌اند که ایران نیز در اینمیان تلاش‌هایی را در دستور داشته است. در همین رابطه اخیراً آقای منوچهر متکی، وزیر خارجه جمهوری کشورمان از راه حل‌های ایران برای رفع بحران‌ها و تنش‌ها در قفقاز خبر داده است. اما، سؤال این جاست که آیا ایران از ظرفیت‌های بایسته در مقطع‌حاضر برای کمک به حل مشکلات در قفقاز برخوردار است؟ دکتر هومن پیمانی، کارشناس امورامینینی قفقاز معتقد است ایران به دلیل همجواری و روابط تاریخی ایفاگر نقش معینی در قفقاز است، ولی نمی‌تواند بر اصل مسئله تأثیرگذار باشد.

منوچهرمتکی وزیر امور خارجه ایران اعلام کرده که تهران می‌تواند در تقویت صلح و امنیت درمنطقه قفقاز مساعدت کند. آیا ایران واقعا می‌تواند در مناقشه قفقاز نقش میانجی را ایفا کند؟

ایران با منطقه قفقاز هم مرز هست و از لحاظ تاریخی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی با منطقه قفقاز از جمله گرجستان روابط نزدیک و تاریخی داشته و هنوز هم دارد. در نتیجه ایران تا آنجا که مربوط به کاهش تنش و جلوگیری از بروزدرگیری دیگری است، مسلماً می‌تواند در منطقه نقش میانجی را بازی کند. ولی اگر بخواهیم به این قضیه از بعد دیگری بنگریم، یعنی اینکه آیا ایران اصل مسئله را که موجب درگیری بین گرجستان و روسیه شد، به عنوان میانجی حل‌بکند؟ خیر. برای اینکه اصلمسئله ریشه‌ای است هم برای روسیه و هم برای گرجستان و اختلاف دو طرف بویژه در مورد منطقه اوستیای جنوبی و آبخازستان آنقدر شدید است که مسلماً هیچ میانجی نمیتواند در حل این مسئله کمک کند، بلکه این مسئله باید در چارچوب روابط گرجستان و روسیه بهنوعی حل شود.

ولیا ایران زمانی می‌تواند نقش میانجی را ایفا بکند که موضع بی طرفانه‌ای را اتخاذ بکند. منوچهر متکی چندی پیش در شرایطی عازم گرجستان شد که آقای احمدی نژاد، پیش از آن دوبار صریحاً گرجستان را عامل درگیریهای قفقاز دانست و از موضع روسیه دفاع کرده بود. احمدی نژاد از گرجستان انتقاد کرده و در دیدار با دیمتری مدودیف رئیس جمهور روسیه گفته بود که غرب نمی‌خواهد شاهد قدرت گرفتن ایران و روسیه باشد. حال با توجه به اینموضعگیری احمدی نژاد، آیا ایران قادر است نقش میانجی را در این منطقه ایفا کند؟

من فکر نمی‌کنم که بیان این مطلب در چارچوب دفاع قاطعانه از روسیه‌باشد ولی از طرف دیگر مسلم این است که ایران و روسیه در عرض پانزده، شانزده سالگذشته، بخشی از سیاست‌هایشان در مورد ثبات در قفقاز و آسیای مرکزی و مخالفت با نفوذکشورهای غیر منطقه‌ای از جمله آمریکا و کشورهای اروپایی و سازمان‌های سیاسی - نظامی‌آنان از جمله ناتو مشترک بوده است.

تلاش ایران برای پویایی در قفقاز با حضور بیشتر ناتو در منطقه در ارتباط نیست ؟

بطور مستقیم نه، ولی در یک چارچوب کلی صحیح هست. برای اینکه سیاست ایران مخالفتبا حضور کشورهای غیر منطقه‌ای از جمله سازمان‌های نظامی‌آنان در آسیای مرکزی و قفقاز بوده و در این چارچوب در پانزده، شانزده سال اخیر سیاست ایران همواره این بوده که به نوعی جلوی گسترش نظامی ناتو را در منطقه را بگیرد و سفر متکی در کل میتواند عکس‌العملی به سفر رهبر ناتو به گرجستان باشد. ولی از طرف دیگر ایران در منطقه قفقاز بطور مشخص منافع تاریخی و درازمدت دارد و از این جهت چه دبیر کل ناتو به آن منطقه سفر بکند یا خیر، ایران مسلماً در حفظ منافع خودش اجباراً خودش را باید درگیر مسائل منطقه‌ای کند. از این جهت من فکر می‌کنم که سفر متکی نمی‌تواند صرفاً عکس‌العمل به سفر دبیرکل ناتو باشد، بلکه برای چارچوب حفظ منافع و تمایل ایران برای عمل کردن در قفقاز و جلوگیری از بروز جنگ دیگر در منطقه بوده و هست.

شما در آغاز مناقشه قفقاز در مصاحبه با دویچه وله گفته بودید که ایران با اتخاذ سیاست بیطرفانه‌ای می‌تواند نقش میانجی را در این مناقشه بازی کند. بنظر شما کلا نقش ایران و یا تلاش‌هایی‌ها که می‌کند از سوی روسیه، گرجستان و یا غرب جدی گرفته خواهد شد؟

ایران بطور مشخص به عنوان یک قدرت منطقه‌ای در قفقاز ذینفع هست و از طرف دیگر بطور تاریخی با این منطقه روابط سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی داشته و دارد. از این جهت دیگر ایران هم به عنوان قدرت منطقه‌ای و هم به عنوان کشوری که از درگیری در منطقه نفعی نخواهد داشت می‌تواند در منطقه قفقاز سیاست فعال داشته باشد و با اتخاذ سیاست بی طرفانه بطور کلی در چارچوب مناقشه گرجستان و روسیه خواهد که به نوعی در کاهش تنش در منطقه کمک بکند. ولی از طرف دیگر ایران نباید بیعمل در کنار بشیند و فقط نقش ناظر را داشته باشد، بلکه مشخصاً در چارچوب بیطرفی خودش با توجه به روابطش با روسیه و گرجستان سعی بکند که حداقل جلوی بروز تنش و احتمالاً جنگ دیگری را در منطقه را بگیرد که به نفع هیچ کشوری از جمله ایران نخواهد بود.

پایان پیام.